

Yvonne Hirdman: Fadimegalan 2025

Talare

Yvonne Hirdman
Professor Emeritus

Datum

20 januari 2025

Plats

Berns Salonger, Stockholm

Omständigheter

Fadimegalan anordnas årligen till stöd för de som lever under hedersförtryck. Namnet kommer från aktivisten Fadime Sahindal som mördades av en närstående av hedersrelaterade anledningar. Sahindal ägnade sin politiska gärning åt att bekämpa just det som slutligen ledde till hennes död. En av talarna var detta år Yvonne Hirdman, professor emeritus i historia.

1 Tack, tack.

Nej, jag är ledsen alltså, det här blir inte en föreläsning i kulturrelativism. Det här ska bli en föreläsning om genus och feminism, tänkte jag. För jag är en
5 gammal historiker och feminist. Jag tänker påminna er både om feminismen och historien. Det är ungefär 50 år sedan som unga flickor, ganska många i det här landet, vaknade upp i detta fina enhetliga folkhem och upptäckte till sin förvåning och sin förfäran att det egentligen var det bara två rum i folkhemmet som var reserverade för dem, köket och sovrummet. Och då kom den stora
10 protesten i den tredje vågens feminism som rullar in över västvärlden. Och vi ville ha alla rummen, vi ville ha alla arenorna, vi ville ha tillträde, vi ville ha rättvisa löner inte minst. Vi ville ha frihet att röra oss som människor, inte som kön. Vi ville ha rätt till vår kropp, den fria aborten fanns ju inte. Rätt till vår sexualitet utan skam. Ja, rätt till alla de områden som hittills mest hade befolkats
15 av män. Och det är faktiskt bara 50 - 60 år sedan. Och vi såg nyvakna och vreda, arga, att världen var misogyn. Att samhällena byggde på någonting som jag kallade för en genusordning, en grund där könens relation, ojämlik, orättvis, på något vis ändå bygger upp samhällena ovanför. Och det är ju därför som det inte är så enkelt att rätta till det här. Nåväl, vi såg alltså denna ordning där män,
20 åh vilken nyhet, män var människan, den självklara varelsen och vi, vi var den andra. Ja, det blev en väldigt argsint rörelse och den hade effekt. Den hade effekt. Ett litet snällt svenskt patriarkat tittade upp och tänkte: "Va? Tar vi inte hand om er? Vad vill ni?" Jo, jo. Och vi fick, vi har faktiskt fått väldigt mycket formell och riktig rättvisa i det här landet. Vi fick ett ord att göra politik efter.
25 Det ordet heter jämställdhet. Ja, det var ju inte riktigt lika fint som det ord som ditintills hade drivit Sverige framåt, nämligen jämlikhet, ni vet män emellan.

Men vi var glada för detta. Och det blev ett ord att bygga politik på, att skapa rättvisa för.

30

Det var ungefär där vi var när den stora strömmen av andra människor, flyktingar från krig och elände och förtryck kommer hit och för med sig det som är en helt annan patriarkal genusordning. En kultur ganska annorlunda än den svenska. En kultur. Där kvinnor gömde sina hår under hårt åtstramade huvuddukar och stora tygsjok. En kultur där småflickor också ibland med slöjor inte fick vara med på gymnastiken, inte fick gå till badhuset och lära sig simma. En kultur där flickorna sen när de kommer upp i tonåren bevakas som om de vore fångar och har osynliga fotbojor utav sina bröder, utav sina fäder, utav sina mammor, utav sina farbröder, utav hela denna klan. Det är en kultur som är byggd på en perverterad maskulinitet. En toxisk maskulinitet. En maskulinitet som bygger sin heder på kvinnornas sexualitet och oskuld. Som bygger på att deras heder kan förstöras av flickornas och kvinnornas kärlek.

40

Och så händer det. Pela mördades, Fadime mördades och svensk feminism och svensk jämställdhet sattes på prov. Hur skulle de ens kunna föreställa sig att en far mördar en dotter för att hon är förälskad? Och här började det stora bortträngda kulturrelativistiska tåget att rulla. Feministerna som fram till dess hade varit universalistiska blev plötsligt väldigt nationalistiska och glömde bort sina systrar. Är de våra systrar? Det var bara våld mot kvinnor. Vänstern ville inte peka ut de här nykomlingarna, det nya proletariatet, männen, fäderna med hela sitt bagage av elände. Och vi har ju också haft kvinnoförtryck minsann i vår kultur ingår, som Jan Guillou så vackert uttryckte det, att man slår ihjäl sin hustru på julafton när man har druckit för mycket. Tack för den. Borgerligheten, jag minns inte om den överhuvudtaget var inblandad i det här samtalet. Kanske ville de bara inte smutsa ner sin världsbild med sådana trista historier. De enda som såg med brunfärgade glasögon och ropade: "Ut med dem!" det är ju, det är lilla partiet Sverigedemokrater som sedan har vuxit. Och det innebar ju att feministerna ville inte vara där, vänstern ville inte vara där, ja, borgerligheten ville väl inte heller vara där.

50

55

60

Men allt det där är ju historia, det här hände ju för alltså, som Sara påpekade, för 23 år sedan. Och det har hänt så otroligt mycket, vilket gör att ni sitter här i den här salongen. Massor med människor som har kämpat emot de här sega borträngningsslöjorna som har varit. Så det borde ju inte längre vara möjligt. En av de största segrarna, det är ju att ordet "heder". Det betyder inte längre

65

hedersknyffel på svenska. Det förknippar vi numera bara med hedersrelaterat våld. Och på sätt och vis synd på ett vackert ord, men låt oss fortsätta den vägen.

- 70 Så vad är problemet nu? Vad är problemet? Alla måste ju se och inse att vi måste göra allting för att de här flickorna, pojkarna, mödrarna, ja även männen, måste befrias ifrån den här extremistiska genusordningen som kallas för hederskultur. Det går inte lika lätt att blunda. Eller, ska jag säga att det borde inte längre gå att blunda. Det borde inte längre gå att lika enkelt svepa in sig i okunnighetens
- 75 skugga eller slöjor eller vad vi ska använda för bild där. Nej. Och just därför så har motståndet blivit mycket mer knepigt nu. Jag är inte rätt person för att gå in på det eftersom jag inte dagligen stöter på det här. Men jag har förstått att det finns på förskolor och i skolor. Det finns institutioner där det sociala ska ta hand om de här människorna, barnen, ungdomarna som lever i en hederskultur.
- 80 Det är kulturrelativism. Och alltså extremt förljugen variant av det som min mamma lärde ut en gång till oss. Hon var ju tyska. "Man muss lieben und leben lassen, Yvonne." Ja, det ska man göra. Men den tolerans som går ut på att man tolererar förtryck, det ska vi inte tolerera. En sådan tolerans är sjuk.
- 85 Så jag tänkte att vi ska slåss för den universalism som demokrati och feminism bygger på. Och jag tänkte faktiskt, om jag får göra det, hinna det, citera Gunnar Ekelöf och jag hoppar till hans andra vers ni kommer känna igen den, det kommer ni att göra. "Hur", det här är alltså en hyllning till det gemensamma, universella, viet, alla vi: "Hur nå gemenskap? Fly den övre och yttre vägen. Det
- 90 som är boskap i andra är boskap också i dig. Gå den undre och inre vägen. Det som är botten i dig är botten också i andra. Svårt att vänja sig vid sig själv, svårt att vänja sig av med sig själv. Den som gör det ska ändå aldrig bli övergiven. Den som gör det ska ändå alltid förbli solidarisk. Det opraktiska är det enda praktiska i längden."
- 95 Tack ska ni ha.

Källa

100 <div>Transkriberat från videoinspelning: Yvonne Hirdman på Fadimegalan 2025, publicerad på YouTube, uppladdad av "lordlake", 20/1 2025 (Transkriberat 6/10 2026) </div>

Taggar

Fadimegalan, Politiska tal

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/yvonne-hirdman-fadimegalan-2025>